

Sosiaali- ja terveystalokunnan asiantuntijakuuleminen 30.3.2017

Toimitusjohtaja Eetu Salunen

Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen on suuri muutos nykyiseen toimintatapaan. Eriyttäminen mahdollistaa kansallisen sote-politiikan paremman täytäntöönpanon kuin nykyinen integroitu malli. Erillinen järjestäjä pystyy katsomaan tuotantoyksiköitä kokonaisuutena ja olemaan ensisijaisesti lojaali asukkaille, palveluiden käyttäjille ja kansallisille linjauksille. Taloudellinen niukuus tekee mahdottomaksi rahoittaa palveluiden kehittämisen pelkästään lisärahoituksella ja edellyttää resurssien siirtämistä vähemmän tarpeellisista ja vaikuttavista palveluista tarpeellisempiin ja vaikuttaviin palveluihin. Tämä resurssien uudelleen allokatio helpottuu kun palvelujen järjestämistä vastuu ja tuottaminen on eriytetty toisistaan. Eriyttäminen lisää läpinäkyvyyttä ja vertailukelpoisuutta verrattuna nykytilaan. Pääsääntöisesti jo pelkkä läpinäkyvyys ja mittaaminen tehostavat toimintaa

Tähän pääsemiseksi maakuntiin tulee perustaa tilaajayksiköt, joilta edellytetään hyvää sote-poliittista osaamista, substanssiosaamista ja tilaajaosaamista. Liian kevyesti resursoitujen tilaajayksiköt tarkoittavat sitä, että käytännössä järjestämisestä tekee palveluita tuottava palveluliikelaitos eikä palveluiden järjestäminen ja tuottaminen eriydy riittävästi.

Julkisesta sote-toiminnasta noin 90% on sote-palveluiden tuotantoa. Järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen myötä tuotantoyksiköt (maakunnan liikelaitos, maakunnan osakeyhtiöt, yksityiset palveluntuottajat ja kolmannen sektorin palveluntuottajat) voivat keskittyä palvelujen tuottamiseen. Tämä nostaa palveluiden laatua, asiakaslähtöisyyttä ja kustannustehokkuutta. Palveluntuotto-organisaatioita johdetaan ja mitataan eri tavalla kuin nykyisiä sekamuotoisia organisaatioita. Palveluntuotto-organisaatioissa puhutaan asiakkaista, palveluiden piiriin pääsystä, asiakaskokemuksista, hoitotuloksista ja kustannustehokkuudesta. Myös omistajaohjauksen rooli on erilainen.

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen mahdollisimman tarkka erottaminen pakottaa nykyiset julkiset sekamuotoiset organisaatiot muuttumaan palveluntuotto-organisaatioiksi. Laaja velvollisuus yhtiöittää julkista toimintaa nopeuttaa tätä suotuisaa kehitystä. Sote-palveluiden integrointi on hoito- ja palveluketjujen integraatiota, ei järjestäjän ja tuottajan integraatiota, ei kaiken tuotannon integroimista samaan linjaorganisaatioon.

Valinnanvapauden laajentaminen

Vaikka ehdotus valinnanvapauden laajentamisesta on vasta lausuntokierroksella, se on syytä ottaa huomioon esitystä arvioidessa. Kansainvälisissä vertailututkimuksissa Suomen hyvin toimivan terveydenhuollon heikko kohta on hoitoon pääsy. Valinnanvapauden piiriin suunniteltujen yleislääkläipalveluiden käyttö on tällä hetkellä regressiivistä. Eniten palveluja saavat niistä vähiten tarvitsevat. Valinnanvapaudella ja oikealla kapitaatiohinnoittelulla voidaan nopeasti ratkaista järjestelmäämme vuosikymmenet leimannut hoitoon pääsyn ongelma. Terveyskeskuslääkärikäyntien nettokustannukset ovat 3% suuruusluokkaa ja aikuisten terveyskeskushammaslääkärikäyntien nettokustannukset ovat 1% luokkaa koko soten nettomenoista. Jos valinnanvapaus lisää näitä

menoja kertaluonteisesti ja pysyvästi 25% niin kyseessä on 1% kertaluonteinen lisäys koko soten nettomenoihin. Tämä voidaan sopeuttaa muista menoista ja on sote-uudistuksen peruslinjauksen mukaista asiakaslähtöisyyttä ja painopisteen siirtämistä perustason palveluihin. Eniten mahdollisuudesta valita hoitava yleislääkärintensä hyötyvät kroonisesti sairaat ja muut paljon palveluja käyttävät. Valinnanvapauden toteutuminen voidaan varmistaa normittamalla palveluihin pääsyn enimmäisajat niin, että maakuntajärjestäjä joutuu allokoimaan riittävästi rahaa valinnanvapauden piirissä oleviin palveluihin.

Näyttää siltä, että järjestäjän ja tuottajan eriyttäminen, valinnanvapauden laajentaminen ja yhtiöittämisvelvoite ovat johtamassa siihen, että esimerkiksi Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän tyyppinen yhtymä joudutaan osittain purkamaan ja uudelleenorganisoimaan

Lahdessa 29.3.2017

Eetu Salunen